संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

बी.ए.भाग-२ (सत्र-३)

प्रा. दर्शना सायम

बहुपर्यायी प्रश्न : कौमुदी-स्वरसंधी

१) इको यणचि एतस्मिन सूत्रे इकः स्थाने किम् भवति ?
उ. यण ।

२) इक् इति किम् वर्णः ?
उ. इ उ ऋ लु ।

३) यण इति किम् वर्णः ?
उ. य व र ल ।

४) सुधी + उपास्य एतत संधी केन सूत्रेण भवति ?
उ. इकोयणचि ।

५) प्रसंङ्गे सति किम् आदेशः भवति ?
उ. सदृश्यतम् ।

६) अचः परस्य यर वर्णस्य किम् भवति ?
उ. व्दित्वम् ।

७) यर वर्णस्य व्दित्वं केन सूत्रेण भवति ?
उ. अनचि च ।

८) झल प्रत्यहारस्य अग्रे झश् वर्ण यदि आगच्छेत तदा झल वर्णस्य किम् वर्णं भवति ?
उ. जश् ।

९) संयोगान्तं यत्पदं तदन्तस्य किम् भवति ?
उ. लोपः ।

१०) अलोऽन्त्यस्य एतस्मिन सूत्रे कः वर्ण बोधते ?
उ. अन्त वर्ण ।

११) एचोऽयवायावः एतस्मिन सूत्रे एच् किम् ?
उ. ए ओ ऐ औ ।

१२) हरे + ए केन सूत्रेण भवति ?
उ. एचोऽयवायावाः ।

१३) गो + यम् केन सूत्रेण भवति ?
उ. वान्तो यि प्रत्यये ।

१४) गुण संज्ञा किम् वर्णे भवति ?
उ. अ ए ओ ।

१५) 'अ' वर्णस्य अग्रे विजातीय स्वरस्यकृते किम् एकादेशं भवति ?
उ. गुणादेश ।

Pro. Darshana Sayam

१६) उप + इंद्र केन सुत्रेण भवति ?
उ. आद्गुण ।

१७) उपदेशे अनुनासिक स्वरं किम् संज्ञा स्यात् ?
उ. इत् ।

१८) 'ऋ' इति वर्णस्य स्थाने किम् आदेश भवति ?
उ. अण् (अइउ)

१९) 'ऋ' इति वर्णस्य स्थाने यो अण् भवति तद् अण् किम् सन्नेव प्रवर्तते ?
उ. 'र' पर । ।

२०) कृष्ण + ऋद्धि - केन सूत्रेण भवति ?
उ. उरणरपरः ।

२१) लोपः शाकल्यस्यः । कः व्याकरणकारस्य सूत्रः अस्ति ?
उ. शाकल्य ।

२२) सपादसप्ताध्यायी कः व्याकरणकारस्य रचना अस्ति ?
उ. पाणिनी ।

२३) अन्य व्याकरणकारस्य सूत्रस्य ग्रंथस्य नाम किम् ?
उ. त्रीपादी ।

२४) त्रिपादी सूत्रस्य कार्यं केन असिद्धा भवति ?
उ. सपादसप्ताध्यायी ।

२५) आ, ऐ, औ, एतस्मिन स्वरेण किम् संज्ञा भवति ?
उ. वृद्धि ।

२६) वृद्धि स्वराः कः ?
उ. आ औ ऐ ।

२७) आदेचि परे किम् एकादेशः स्यात् ?
उ. वृद्धि ।

२८) कृष्ण + एकत्वम् केन सूत्रेन भवति ?
उ. वृद्धिरेचि ।

२९) उप + एति केन सूत्रेण भवति ?
उ. एत्येधत्यूठसु ।

३०) उप + एधति एतत् संधी केन सूत्रेण भवति ?
उ. एत्येधत्यूठसु ।

३१) प्रष्ठ + ऊहः केन सूत्रेण भवति ?
उ. एत्येधत्यूरसु ।

३२) अक्ष + ऊहिनी एतत संधी केन सूत्रेण भवति ?
उ. अक्षादूहिन्यामुपसंख्यानम् ।

Pro. Darshana Sayam

३३) प्र + उहः केन सूत्रेण भवति ?
उ. प्रादूहोढोढयेषैष्येषु ।

३४) प्र + उदः एतत संधी केन सूत्रेण भवति ?
प्र + एषः ...''...
प्र + एष्यः ...''...

उ. प्रादूहोढोढयेषैष्येषु ।

३५) सुखे + ऋत केन सूत्रेण भवति ?
उ. ऋतेच तृतिया समासे ।

३६) प्र + ऋणः एतत संधी केन सूत्रेण भवति ?
प्र + वत्सतर ...''...
प्र + कम्बल ...''...
प्र + वसत ...''...
प्र + ऋण ...''...
प्र + दश् ...''...

उ. प्रवत्सतरकम्बलवसनार्णदशनामृणे

३७) प्रादयः क्रियायोगे किम् संज्ञा स्युः ?
उ. उपसर्ग ।

३८) क्रियावाचिनो भूवादयो किम् संज्ञास्युः ?
उ. धातु ।

३९) अवर्णान्तादुपसर्गादृकारादौ धातौपरे किम् आदेशः स्यात् ?
उ. वृद्धिएकादेश ।

४०) प्र + ऋच्छति एतत संधी केन सूत्रेण भवति ?
उ. उपसर्गादृति धातौ ।

४१) प्र + एजते एतत संधी केन सूत्रेण भवति ?
उ. एङि.पररुपम् ।

४२) अचां मध्ये योऽन्त्य स आदिर्यस्य तृत् किं संज्ञास्यात् ?
उ. टि ।

४३) शकन्धादिषु किम् वाच्यम् ?
उ. पररुपम् ।

४४) अकारानां वर्णस्य पुरत ओम, आङ् शब्दस्य कृते किम् आदेशः भवति ?
उ. पररुपम् ।

४५) अकः सवर्णेऽचि परे पूर्वपर किम् आदेशः स्यात् ?
उ. दीर्घः एकादेश ।

४६) हरे + अव केन सुत्रेण भवति ?
उ. एङ्पदान्तादति ।

Pro. Darshana Sayam

४७) गो शब्दस्य अग्रे ऱ्हस्व अ अस्ति तत्र किम् भवति ?
उ. प्रकृतिभाव ।

४८) गो शब्दस्य अग्रे स्वरः चेद् गो शब्दं अवङ्.आदेशः कः व्याकरणकास्य मते भवति ?
उ. स्फोटायन ।

४९) गो + इन्द्रः = गवेन्द्रः केन सूत्रेण भवति ?
उ. इन्द्रेच ।

५०) दूरात्संबोधने वाक्यस्य टेः भाग किम् भवति ?
उ. प्लुत ।

५१) प्लुतप्रगृह्या प्राप्त संज्ञा स्वरः । किम् भवति ?
उ. प्रकृतिभाव ।

५२) प्रगृह्यसंज्ञा कदा भवति ?
उ. ईदुदेदन्तंव्दिवचनं ।

५३) अद्रव्यार्थाश्चादयो किम् स्युः ?
उ. निपाताः ।

५४) प्रादयः यदि क्रिया योगे नस्यात् तदा कः संज्ञा स्यात् ?
उ. निपात् ।

५५) एकोऽच निपात आङ्वर्जः ?
उ. प्रगृह्य ।

५६) ओदन्तो निपातः किम् संज्ञा स्यात् ?
उ. प्रगृह्य ।

५७) संबुद्धि निमित्तक ओकारो कः व्याकरणकारस्य मते प्रगृह्य संज्ञा स्यात् ?
उ. शाकल्य ।

५८) ब्रह्म ऋषी केन सुत्रेण भवति ?
उ. ऋत्यकः ।

५९) ऋत्यकः । सूत्रेण पदान्ताद अकः वर्णः किम् भवति ?
उ. ऱ्हस्व ।

६०) अचः पराभ्यां रेफहकाराभ्याम् परस्य यरो वर्णः किम् स्यात ?
उ. व्दित्व ।

~~~~~

Pro. Darshana Sayam
~~~~~